

TMMOB ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI İZMİR ŞUBESİ

ÇİĞLİ ATIKSU ARITMA TESİSİNİN İŞLETİLMESİ İHALESİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

Geçtiğimiz haftalarda Çiğli Atıksu Arıtma Tesis'i'nin işletilmesi işinin ihale duyurusu paylaşılmış olup, konuyla ilgili süreç Şubemiz tarafından takip edilmektedir. Genel olarak atıksu arıtma tesisleri işletme hizmetlerinin özel sektöre devredilmesinin yanı sıra tesis özelinde görüşlerimizi paylaşma sorumluluğu ile hazırlamış olduğumuz değerlendirme aşağıda yer almaktadır.

Atıksu Arıtma Tesislerinin İşletilmesinde Hizmet Alımı Açısından Değerlendirme;

Atıksu arıtma tesislerinin doğru bir şekilde işletilmesi için deneyimli ve yetkin teknik kadroya ihtiyaç vardır. Yeterli sayı ve nitelikte mühendis, tekniker ve işçi kadrosunun yanı sıra lojistik altyapı ve finansman bulunmalıdır. Su kanal idareleri kendi bünyelerinde bulunan atıksu arıtma tesislerinin uygun şekilde işletilmesinden sorumludur. İdareler atıksu arıtma tesislerinin işletilmesi için kendi kadro ve imkânlarını kullanabilecekleri gibi ihale yolu ile hizmet alabilmektedir.

Dünya’da ve Türkiye’de özel sektör eli ile işletilen tesis örnekleri bulunmakla birlikte ülkemizde uzun yıllar boyu hizmet alımı yapılan tesislerin işletilmesinin kamuya devredilmesi ile ilgili örnekler de vardır.

Dünyada kamu sektörü ve özellikle de su hizmetleri sektöründe, yeniden belediyeleştirme uygulamaları ile özelleştirme süreçleri sonlandırılırken, ülkemizde hükümetin su hizmetleri sektöründeki özelleştirme çabaları, kamu özel sektör işbirliği (KÖİ) modelini esas alacak şekilde uzun süredir devam etmektedir. 2018 yılında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bir üniversiteye “Atıksu Arıtma Tesislerinin İnşası ve İşletilmesinde Kamu Özel Sektör İşbirliğinin Araştırılması Projesi” hazırlatmış, ilgili bakanlıkların çalışmalarında ve kalkınma planlarında kamu özel işbirliğinin yaygınlaşmasına yönelik öneri ve düzenlemeler yayınlanmıştır. Belediyelerin teknik ve ekonomik imkânlarının kısıtlı olması gerekçesi ile atıksu arıtma tesislerinin inşa ve işletilmesinde kamu özel işbirliği (KÖİ)nin bir alternatif olarak kullanılabilmesi amacıyla 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanuna ek madde eklenmiştir.

Yerel yönetimlerin teknik ve ekonomik kapasitelerini geliştirmek yerine nitelik gerektiren kamu hizmetlerinin özel sektöre devredilmesi tercih edilmektedir. Telekomünikasyon, elektrik vb. diğer altyapı hizmetlerinde gördüğümüz üzere bu tercihin sonuçları yüksek faturalar, kalitesiz hizmetin yanı sıra kamusal denetim eksikliğine bağlı riskleri beraberinde getirecektir.

Arıtma tesisleri uzun yıllar için kurulan ve işletilmesi gereken tesislerdir. Atıksu arıtma tesisinin işletimi personel, ekipman ve zaman yönetimini içeren çok katmanlı bir süreçtir. İşçi sağlığı güvenliği, risk yönetimi, enerji yönetimini de içermektedir. Deşarj standartlarının sağlanması en önemli gösterge olsa da bu sonuca ulaşmak için sürecin nasıl yönetildiği ve aktarılan kaynağın nasıl kullanıldığı sonuçlar kadar önemlidir. Atıksu oluşumu ve iletim sürecindeki planlama, işletme ve denetim performansının atıksu arıtma tesisi performansını önemli ölçüde etkilediği unutulmamalıdır.

TMMOB ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI İZMİR ŞUBESİ

Bu süreçte analiz sonuçları ile birlikte işletme performansının, kaynak kullanımının İdare tarafından etkin bir kontrol mekanizması ile denetlenmesi zorunludur. Zamanla işletme deneyimini yitirecek İdarelerin nasıl sağlıklı bir kontrol süreci yürüteceği bilinmemektedir.

Hizmet alımı belirli dönemler için yapılmakta daha sonra ihale tekrarlanmaktadır. Bu durum belirli aralıklarda tesisleri işleten kadroların değişmesi anlamına gelmektedir. Kentin altyapısının ve arıtma tesisinin tanınması, risklerin bilinmesi, geçmiş yıllara ait deneyimin aktarılarak daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir işletimin sağlanması adına İdarenin kendi kadrolarının görev alması; diğer taraftan kamu kaynağının yine kamu idaresi içinde kullanılması önemlidir.

Çiğli Atıksu Arıtma Tesisinin İşletilmesi Özelinde Değerlendirme;

Şartnameye göre tanımlanan işin; atıksu arıtma tesisinin işletilmesi; ekipman temini, bakım ve revizyonlarının yapılması; kimyasal ve sarf malzemelerinin temini; personel temini; lojistik; çamur ve atıkların uzaklaştırılması gibi bir çok kalemi kapsadığı görülmektedir. Ancak yapılacak imalatlara ilişkin genel tanım ve çizim verilmekle birlikte yeterli detay verilmemiştir.

Anahtar personel tanımlarında proje müdürü, tesis şefi ve işletme mühendisi için çevre mühendisi ile birlikte farklı meslekler tanımlanmıştır. Bu durum İdarenin çevre mühendisi dışında meslek gruplarının görevlendirilmesi halinde oluşabilecek riskleri öngöremediğini göstermektedir.

Şartnamede işletme dönemi 3 yıl olarak tanımlanmıştır. Şartnamede belirtilen, yüklenicinin 3 yıl sonra tesisi başka bir yükleniciye devir teslimi için gerekli yardımda bulunması hususu, tesisin daha sonraki süreçte de hizmet alımı şeklinde işletilmesi yönünde bir planlama olduğunu göstermektedir. 3 yıl sonra başka bir yükleniciye de İdare'ye de devredilse tesisi işleten kadrolar değişecektir.

İzmir Körfezinin hassas durumu göz önünde bulundurulduğunda Çiğli atıksu arıtma tesisinin işletilmesinde hiçbir hatanın kabul edilemeyeceği açıktır. Çiğli AAT ne iletilen atıksu konsantrasyonları, kirlilik yükleri ve değişimleri, debi salınımları, deniz suyu girişimleri ile Birleşik şebekeyle tesise ulaşan yağmursuyu debilerinin de yalnızca Çiğli atıksu arıtma tesisinde değil, körfezdeki etkilerinin de doğru bir şekilde değerlendirilmesi gereklidir. Önceki dönemde tesisteki revizyon ve kapasite artışı ile ilgili süreçler nedeni ile tesisin verimli çalışmadığı bilinen bir gerçektir. 4. Faz devreye alındıktan sonra mevcut tesisinin kapasitesi artmış ve fazla atıksu debisi gelmesi yönü ile oluşabilecek riskler azalmıştır.

Bu noktada; işletmenin sürekliliği için, tesisin geçmişini, mevcut durumunu, işletme risklerini bilen deneyimli teknik kadroların İdarece görevlendirilerek tesisin kamu eliyle işletilmesi önerilmektedir.

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi